

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 118/05-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. júna 2005 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Báránya vo veci sťažnosti Š. B., bytom P., zastúpeného advokátom JUDr. A. B., B., pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave (pôvodne Mestského súdu v Bratislave) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 3590/92 Po takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave (pôvodne Mestský súd v Bratislave) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 3590/92 Po p o r u š i l základné právo Š. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Krajskému súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 3590/92 Po p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Š. B. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania Š. B. v sume 5 302 Sk (slovom päťtisíc tristo dva slovenských korún) na účet advokáta JUDr. A. B., B., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti Š. B. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. apríla 2005 doručená sťažnosť (doplnená 20. mája 2005) Š. B., bytom P. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. A. B., B., pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (pôvodne Mestského súdu v Bratislave – ďalej len „krajský súd“ a „mestský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 3590/92 Po.

Sťažovateľ uviedol, že 26. novembra 1992 podal na bývalom mestskom súde žalobu o zaplatenie 1 069 023 Kčs, ktorá bola evidovaná pod sp. zn. 19 Cb 3590/92 Po. Prvé pojednávanie vo veci bolo vytýčené až 25. apríla 1994 a ďalšie 22. júna 1994. Súd uložil sťažovateľovi, aby mu oznámil adresy svedkov, čo aj listom z 19. júla 1994 urobil. Od tohto dátumu krajský súd konal až 4. októbra 2000, keď oznámil, že 13. marca 1996 bol pod sp. zn. 38 K 54/95 vyhlásený konkurz na majetok žalovaného. Následne sťažovateľ zistil, že konkurz bol zrušený splnením rozvrhového uznesenia 2. októbra 2000. Túto informáciu obsahovala aj výzva krajského súdu, ktorou zisťoval, či sťažovateľ trvá na návrhu. Z uvedeného vyplýva, že krajský súd prvé pojednávanie vytýčil až po 17 mesiacoch od podania žaloby a v konaní pokračoval až listom zo 4. októbra 2000.

Od podania žaloby do podania ústavnej sťažnosti uplynulo viac ako 12 rokov, pričom krajský súd vo veci nekonal, ani meritórne vo veci nerozhodol.

Sťažovateľ uviedol, že mu vznikla škoda veľkého rozsahu, ktorá viedla k likvidácii jeho živnosti. Uviedol, že svojich subdodávateľov – veriteľov musel vyplatiť z osobného majetku. Celkove vyplatil veriteľom sumu viac ako 700 000 Sk. Postupom krajského súdu a jeho nekonaním mu bol zjavne odoprený prístup k spravodlivosti.

Do podania ústavnej sťažnosti trvá stav, kedy sa sťažovateľ nemôže domôcť spravodlivého súdneho rozhodnutia a zaplatenia ceny za vydané publikácie, ktoré žalovaný poprel. Sťažovateľ viac ako 10 rokov musel znášať stály stres a bremeno záväzkov voči svojim veriteľom. V dôsledku toho mu vznikla škoda vo výške istiny 1 069 023 Sk s príslušenstvom, ktorá do 30. marca 2005 predstavuje sumu 412 000 Sk. Sťažovateľ uviedol, že utrpel morálnu ujmu, pretože musel ukončiť svoju podnikateľskú činnosť, a zároveň vyčíslil škodu na ušlom zisku spolu vo výške 4 512 000 Sk, ktorej priznanie žiada od ústavného súdu z titulu primeraného finančného zadosťučinenia.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd rozhodol, že:

„1. Krajský súd v Bratislave vo veci... pod spisovou značkou 19 Cb 3590/92 Po porušil právo Š. B., aby sa jeho vec prejedнала bez zbytočných prietáhov v konaní, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Krajskému súdu v Bratislave sa prikazuje, aby v konaní pod spisovou značkou 19 Cb 3590/92 Po konal.

3. Š. B. sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 4.512.000,- Sk, ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu Š. B., JUDr. A. B. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Š. B. sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia, ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť na účet advokáta JUDr. A. B. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Sťažovateľ listom z 13. júna 2005 súhlasil s prejednaním veci bez ústneho pojednávania a vyčíslil trovy konania.

K obsahu sťažnosti sa vyjadrila aj predsedníčka krajského súdu listom sp. zn. Spr. 3426/2005 z 24. mája 2005, ku ktorému pripojila aj stanovisko zákonného sudcu k prejednávanej veci. Uviedla, že 7. decembra 1992 bola krajskému súdu doručená žaloba, ktorou sa sťažovateľ domáha voči žalovanému – V. O., B. zaplataenia peňažnej sumy vo výške 1 069 023 Kčs. Dňa 8. februára 1993 súd vyzval sťažovateľa na zaplataenie súdneho poplatku vo výške 42 760 Sk a túto povinnosť si sťažovateľ splnil 16. apríla 1993. Dňa 7. marca 1994 súd nariadil vo veci termín pojednávania na 25. apríl 1994. Na pojednávaní právny zástupca sťažovateľa navrhol pojednávanie odročit' s tým, že v lehote 10 dní zašle súdu aj žalovanému písomné doplnenie ich dohody. Súd pojednávanie odročil na neurčito s tým, že účastníci budú na ďalšie pojednávanie písomne predvolaní. Ďalšie pojednávanie súd nariadil na 22. jún 1994. Po vypočutí účastníkov konania súd odročil pojednávanie na neurčito s tým, že právny zástupca sťažovateľa zašle súdu do 10 dní adresy svedkov, ktorých navrhuje vypočuť. Sťažovateľ 22. júla 1994 oznámil súdu mená svedkov. Dňa 10. augusta 1994 sťažovateľ zaslal súdu stanovisko k vyjadreniu odporcu k podanej žalobe. Dňa 22. apríla 1997 súd nariadil vo veci pojednávanie na 12. máj 1997, na ktoré sa účastníci konania nedostavili. U sťažovateľa nebolo vykázané doručenie predvolania (právny zástupca sťažovateľa neoznámil súdu zmenu sídla), preto súd odročil pojednávanie na 2. jún 1997. Súd zistil, že na majetok odporcu bol uznesením z 13. marca 1996 vyhlásený konkurz a v tento deň došlo ex lege k prerušeniu konania, ktoré trvalo do 20. novembra 2000, keď bol konkurz zrušený na základe právoplatného rozhodnutia konkurzného súdu. Dňa 4. októbra 2000 bol sťažovateľ súdom vyzvaný, aby oznámil, či si pohľadávku uplatnil v konkurznom konaní. Dňa 6. novembra 2000 sťažovateľ oznámil, že pohľadávku do konkurzného konania neprihlásil. Ďalším z účinkov vyhlásenia konkurzu bola skutočnosť, že jeho vyhlásením došlo k zrušeniu spoločnosti odporcu. Z uvedeného je zrejmé, že ak po ukončení konkurzného konania zostane úpadcovi nejaký majetok, vykoná sa jeho likvidácia, a ak nie, mal by byť podaný návrh na výmaz spoločnosti z obchodného registra. Z právoplatného rozvrhového uznesenia vyplýva, že v konkurznom konaní došlo len k uspokojeniu

pohľadávok proti podstate a pohľadávok I. triedy. Pohľadávky zaradené do ďalších tried (kde by patrila aj pohľadávka sťažovateľa) uspokojené neboli pre nedostatok majetku úpadcu.

Z uvedených skutočností je zrejmé, že sťažnosť na prietahy v konaní mohla mať právnu relevanciu len v období do vyhlásenia konkurzu na majetok odporcu, t. j. do 13. marca 1996. Po tomto období výsledok sporu mohol predstavovať len morálnu satisfakciu. Predsedníčka krajského súdu znovu zdôraznila, že aj keď sťažovateľ mal kvalifikovaného advokáta, svoju pohľadávku si do konkurzného konania neprihlásil. Pokiaľ ide o postup súdu, tento až do 10. augusta 1994 postupoval plynulo. Od tohto momentu až do vyhlásenia konkurzu nebol vo veci vykonaný žiadny procesný úkon. Dňa 9. mája 2005 sa vo veci konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu zistenia existencie zápisu odporcu v obchodnom registri. Predsedníčka krajského súdu uviedla, že netrvá na ústnom prejednaní veci. V prílohe predložila aj vyjadrenie zákonného sudcu, ktorý spis prevzal vo februári 2004.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej doplnenia, vyjadrenia predsedníčky krajského súdu a vyjadrenia zákonného sudcu, ale najmä zo spisu krajského súdu sp. zn. 19 Cb 3590/92 Po ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci:

Sťažovateľ podal návrh na začatie konania na bývalom mestskom súde 7. decembra 1992 spolu s prílohami.

Dňa 8. februára 1993 bol sťažovateľ vyzvaný na uhradenie súdneho poplatku vo výške 42 760 Kčs.

Dňa 14. decembra 1993 podal sťažovateľ sťažnosť na prietahy predsedovi mestského súdu.

Dňa 14. marca 1994 zákonný sudca určil termín pojednávania na 25. apríl 1994.

Dňa 25. apríla 1994 sa konalo vo veci pojednávanie za účasti zástupcov sťažovateľa a žalovaného, pričom zástupkyňa žalovaného uviedla, že jej nebola doručená žaloba (takmer po 1 a pol roku). Následne súd pojednávanie odročil bez určenia ďalšieho postupu.

Dňa 26. apríla 1994 sudca nariadil pojednávanie na 22. jún 1994, na ktorom sa zúčastnili zástupcovia sťažovateľa aj žalovaného. Pojednávanie bolo odročené s tým, že obe strany v lehote 10 dní navrhnú výsluch svedkov.

Dňa 22. júla 1994 sťažovateľ listom oznámil adresy navrhovaných svedkov.

Dňa 10. augusta 1994 sa sťažovateľ opätovne vyjadril k veci.

Dňa 24. apríla 1997 sudca určil termín pojednávania na 12. máj 1997.

Dňa 12. mája 1997 sa vo veci konalo pojednávanie bez účasti účastníkov konania. V ten istý deň bol určený termín pojednávania na 2. jún 1997.

Dňa 29. mája 1997 oznámila zástupkyňa žalovaného (č. 1. 57), že mestský súd v marci 1996 vyhlásil konkurz na jeho majetok.

Dňa 2. júna 1997 sa konalo pojednávanie bez účasti predvolaných, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že bude overená adresa zástupcu sťažovateľa v zozname advokátov.

Dňa 4. októbra 2000 krajský súd oznámil sťažovateľovi prerušenie konania z dôvodu vykonávania konkurzu a zároveň ho požiadal o predloženie správy, či si pohľadávku uplatnil v konkurznom konaní.

Dňa 6. novembra 2000 sťažovateľ krajskému súdu oznámil, že pohľadávku neprihlásil do konkurzného konania.

Dňa 14. novembra 2000 dal zákonný sudca pokyn uložiť spis do skončenia konkurzu.

Dňa 25. októbra 2001 krajský súd oznámil účastníkom konania, že konkurz bol 2. októbra 2000 zrušený pod sp. zn. 38 K 54/95 pre splnenie rozvrhového uznesenia.

Dňa 21. mája 2004 krajský súd oznámil sťažovateľovi, že konkurz bol zrušený 2. októbra 2000, a opätovne ho žiadal o oznámenie, či pohľadávku prihlásil do konkurzu.

Dňa 15. novembra 2004 právny zástupca sťažovateľa žiadal o predĺženie lehoty.

Dňa 26. novembra 2004 zákonný sudca vydal pokyn kancelárii, aby spis uložila na lehotu do 1. januára 2005.

Dňa 1. apríla 2005 predsedníčka krajského súdu požiadala zákonného sudcu o vyjadrenie k sťažnosti sťažovateľa. Zákonný sudca sa vyjadril 6. apríla 2005.

Dňa 7. apríla 2005 zákonný sudca určil termín pojednávania na 9. máj 2005.

Dňa 9. mája 2005 sa konalo pojednávanie, ktorého sa zúčastnili zástupcovia sťažovateľa a žalovaného, nebol však vypočutý svedok a pojednávanie bolo odročené

za účelom vyžiadania výpisu z obchodného registra a preverenia adries svedkov z evidencie obyvateľov.

Dňa 9. mája 2005 boli vyžiadané adresy z evidencie obyvateľov, ako aj výpis z obchodného registra. Zároveň bola pripojená aj časť spisu sp. zn. 38 K 54/95, najmä rozvrhové uznesenie a uznesenie o zrušení konkurzu z 2. októbra 2000, ktoré nadobudlo právoplatnosť 20. novembra 2000.

Dňa 27. mája 2005 bola predložená správa z evidencie obyvateľstva s adresami svedkov.

Dňa 1. júna 2005 podal zákonný sudca návrh na výmaz žalovaného z obchodného registra.

III.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Povinnosťou súdov vyplývajúcou zo základného práva účastníkov súdneho konania na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky garantovať právo na prerokovanie veci v primeranej lehote vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru je zabezpečiť odstránenie stavu právnej neistoty osôb domáhajúcich sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej lehote (III. ÚS 111/04, III. ÚS 11/05 a iné).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy alebo práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobom, akým v konaní postupoval súd (III. ÚS 175/05, III. ÚS 11/05 a iné).

Predmetom posudzovaného konania pred krajským súdom je žaloba o plnenie z obchodného styku, ktorou sa sťažovateľ domáhal uhradenia dlžnej čiastky s úrokmi z titulu obchodnej zmluvy so žalovaným. Ide o štandardnú agendu obchodného súdnictva s bohatou judikatúrou, so štandardným zisťovaním skutkových postupov, ku ktorým však krajský súd ani nepristúpil napriek tomu, že konanie trvá vyše 10 rokov.

Ďalším kritériom je hodnotenie správania účastníka. Účastník vystupoval v konaní rôzne. Od počiatku sa správal aktívne, urgoval rýchlosť konania, no potom sa viac rokov o vec nezaujímal, ba dokonca jeho právny zástupca nenahlásil krajskému súdu zmenu adresy advokátskej kancelárie, v dôsledku čoho došlo aj k zmareniu pojednávania a následne krajský súd musel zisťovať jeho adresu cez register advokátskych kancelárií. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania prispelo k predĺženiu doby prerokovania uvedenej veci.

Ústavný súd pripomína, že z ustanovenia § 101 Občianskeho súdneho poriadku vyplýva pre účastníka konania procesná povinnosť prispieť k tomu, aby sa dosiahol účel konania poskytnutím náležitej súčinnosti súdu v záujme zabezpečenia plynulého postupu v konaní.

V sporovom konaní, akým je aj posudzované konanie, nesie procesnú zodpovednosť za riadne uvedenie návrhu na rozhodnutie vo veci samej, predkladanie dôkazov a iných úkonov potrebných na dosiahnutie účelu takého konania vo výraznej miere účastník (III. ÚS 347/04, IV. ÚS 381/04 a iné). Zvlášť sa to dotýka situácie, keď má kvalifikovaného zástupcu v konaní.

Pokiaľ ide o postup okresného súdu v konaní, tento vykazuje zvlášť závažné pochybenia, ktoré korešpondujú so situáciou, že dôjde až k úplnému zmareniu pohľadávky sťažovateľa. Ústavný súd akceptuje, že pri nápade veci si naštudovanie spisu a zváženie optimálneho postupu v konaní vyžaduje určitý časový priestor. Je pravda, že návrh bol podaný 7. decembra 1992, ústavný súd však môže zohľadniť prípadné porušenie ústavy až od 15. februára 1993, keď nadobudol účinnosť zákon o ústavnom súde (I. ÚS 49/93), je však neprijateľné, že súd vo veci nekonal od 8. februára 1993 do 14. marca 1994, teda

vyše roka, a až pri nariadenom pojednávaní 25. apríla 1994 sa zástupkyňa žalovaného dožadovala žalobného návrhu. Dňa 10. augusta 1994 sa vyjadril k veci sťažovateľ a súd začal konať až 24. apríla 1997 (po takmer 2 a pol roku), keď určil termín pojednávania. Ústavný súd vzal do úvahy, že v marci 1996 došlo k vyhláseniu konkurzu na majetok žalovaného, ktorý trval do právoplatnosti rozhodnutia sp. zn. 38 K 54/95, keď 20. novembra 2000 nadobudlo právoplatnosť uznesenie o zrušení konkurzu. Počas tejto doby boli všetky konania voči žalovanému prerušené podľa zákona. Po tomto termíne začal krajský súd konať až 26. októbra 2004, teda po ďalších 4 rokoch.

Obrana krajského súdu v tomto smere je neudržateľná, v spise dodnes neboli vykonané úkony (najmä výsluchy svedkov), ktoré by smerovali k rozhodnutiu vo veci samej. Práve zdĺhavým postupom krajského súdu vznikla situácia, že spor podľa vyjadrenia predsedníčky krajského súdu už stratil pre sťažovateľa právnu relevanciu. Ústavný súd dospel k záveru, že v dôsledku uvedeného postupu krajského súdu, jeho nečinnosťou, ktorou dochádzalo k zbytočným priet'ahom v posudzovanom konaní, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti nálezu).

Vo vzťahu ku krajskému súdu ústavný súd neakceptoval ako právne významnú argumentáciu zákonného sudcu konajúceho vo veci ohľadne počtu, náročnosti a závažnosti ďalších vecí.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou takéhoto výroku vo vzťahu ku krajskému súdu domáhal. Pretože ústavný súd zistil porušenie základných práv sťažovateľa, prikázal krajskému súdu, aby vo veci ďalej konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 4 512 000 Sk, pričom ich existenciu odvodil z predmetu sporu (istiny a doby, ktorá uplynula od jej uplatnenia na súde).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože porušenie základných práv sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie. Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 80 000 Sk (bod 3 výrokovej časti nálezu), zohľadňujúc nemajetkovú ujmu sťažovateľa spočívajúcu v pocitoch právnej neistoty.

Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nevyhovel (bod 5 výrokovej časti nálezu).

Ústavný súd pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil dĺžku prieskumov, ako aj podiel krajského súdu a sťažovateľa na ich vzniku.

Sťažovateľ žiadal prostredníctvom svojho právneho zástupcu o priznanie trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej pomoci spolu s režijným paušálom vo výške 5 302 Sk.

Ústavný súd vychádzal pri uznaní náhrady trov konania z § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Keďže právny zástupca sťažovateľa správne vypočítal trovy konania, ústavný súd mu ich v plnom rozsahu priznal (bod 4 výrokovej časti nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2005